

Een boek vol licht

Kees Kok

Iris van Haaren: 'Waarover je niet spreken kan. Glimp van een andere werkelijkheid', Lannoo, Tielt 2007 - € 14,95

Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is. Iris van Haaren is een paradijsvogel en zingt in alle kleuren van de regenboog. Ze schildert en schrijft en dicht waarover men gemeenlijk niet spreken kan, en wil daarmee een glimp weergeven van 'een andere werkelijkheid' die zij heeft opgevangen. Want daarvoor is zij al van jongs af aan een en al oog. Twee grote ogen, die je hier en daar in haar illustraties terugvindt.

De schilderijen, gedichten en prozateksten in dit boek zitten vol licht. Overbelicht, zou je bijna zeggen: het licht is zo alles overstralend dat de contouren van de werkelijkheid erin lijken weg te smelten. De donkere kanten van het leven komen wel ter sprake, maar het licht overstroomt alle tegenstellingen en tegenspraak. De schrijfster heeft wel degelijk ook oog voor het wereldleed, ja zelfs 'de hel' is haar niet onbekend, maar daar kan ze zelf niet tegenop. Ze wordt daar als het ware dwars doorheen geduwd, of misschien overheen gevlogen door het licht, de 'hand van licht' die haar al sinds haar twaalfde voortstuwt, als een dwingende, sturende kracht. Uit die vroege ervaring vloeit al haar energie en creativiteit voort, en daaruit moest ook dit boek geboren worden.

Iris van Haaren is in zeker opzicht waarschijnlijk altijd twaalf gebleven, altijd trouw aan die lichtinitiatie. Het zou, denk ik, niet eerlijk zijn dit boek te beoordelen vanuit artistieke maatstaven. Kunst is volgens Willem Kloos weliswaar de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie, en daar is hier wel sprake van, maar het boek is daarmee nog geen kunstboek. Het is een religieus (ego)document dat zeer goed past in deze tijd, waarin talloze mensen, losgeraakt van kerk en dogma, zelf op zoek zijn naar de innerlijke en uiterlijke drijfveren van hun leven en sterven, en naar de zin daarvan.

Ik heb geen idee hoeveel mensen zich in dit vurige frisrode boek zullen herkennen. Niet iedereen zal al dat licht en die vele lichtjaren van Van Haaren direct kunnen meevoelen. Bij velen houden licht en donker elkaar denk ik meer in evenwicht. De teksten en illustraties intrigeren, maar roepen ook duizend vragen op, met name over de relatie tussen deze wereld vol ellende en die hoogst individuele ervaringen. Maar haar eerlijke 'getuigenissen' zullen ook velen aanspreken en herkenning oproepen bij mensen met soortgelijke ervaringen. En dat is waarnaar zij zegt te snakken: herkenning en daarmee erkenning voor haar 'eenzaam zoekende ziel'.

uit: Roodkoper, 12e jaargang, nummer 5 – januari 2008